

Міністерство освіти і науки України
Національна академія педагогічних наук України
Інститут спеціальної педагогіки і психології
імені Миколи Ярмаченка НАПН України
Комунальний заклад вищої освіти «Хортицька національна
навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради

ЗБІРНИК ТЕЗ ДОПОВІДЕЙ

*VI Міжнародного конгресу зі спеціальної
педагогіки та психології
«Особливі діти: освіта і соціалізація»*

CONFERENCE PROCEEDING

*of the 6th International Congress on Special
Education and Psychology
"Special Children: Education and Socialization"*

1-2 жовтня 2020 року
October 1-2, 2020

Запоріжжя, Україна
Zaporizhzhia, Ukraine

Міністерство освіти і науки України
Національна академія педагогічних наук України
Інститут спеціальної педагогіки і психології
імені Миколи Ярмаченка НАПН України
Комунальний заклад вищої освіти «Хортицька національна навчально-
реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради

ЗБІРНИК ТЕЗ ДОПОВІДЕЙ

**VI Міжнародного конгресу зі спеціальної педагогіки та психології
«Особливі діти: освіта і соціалізація»**

CONFERENCE PROCEEDING

**of the 6th International Congress on Special Education and Psychology
"Special Children: Education and Socialization"**

1-2 жовтня 2020 року
October 1-2, 2020

Запоріжжя, Україна
Zaporizhzhia, Ukraine

Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України (протокол № 8 від 05 жовтня 2020 р.)
Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради комунального закладу вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради (протокол № 3 від 27 жовтня 2020 р.)

Рецензенти:

Клопота Є. А., доктор психологічних наук, професор, професор кафедри педагогіки та психології освітньої діяльності Запорізького національного університету

Павленко А. І., доктор педагогічних наук, професор, дійсний член Академії наук вищої освіти України, професор кафедри соціальної роботи комунального закладу вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради

Головні редактори:

Засенко В. В., дійсний член (академік) Національної академії педагогічних наук України, доктор педагогічних наук, професор, директор Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка Національної академії педагогічних наук України

Нечипоренко В. В., доктор педагогічних наук, професор, ректор комунального закладу вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради

Редакційна колегія:

Прохоренко Л. І., доктор психологічних наук, професор, заступник директора з наукової роботи Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка Національної академії педагогічних наук України

Гордієнко Н. М., доктор соціологічних наук, доцент, проректор з наукової роботи комунального закладу вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради

Маврін В. В., кандидат педагогічних наук, завідувач науково-методичного відділу комунального закладу вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради

Кудінова М. С., кандидат психологічних наук, методист науково-методичного відділу комунального закладу вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради

Галієва О. М., кандидат психологічних наук, методист науково-методичного відділу комунального закладу вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради

Ярмола Н. А., кандидат педагогічних наук, завідувач відділу інклюзивного навчання Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка Національної академії педагогічних наук України

Особливі діти: освіта і соціалізація : збірник тез доповідей VI Міжнародного конгресу зі спеціальної педагогіки та психології (Київ-Запоріжжя, 1-2 жовтня 2020 р.). Запоріжжя : Вид-во Хортицької національної академії, 2020. 310 с.

Special Children : Education and Socialization : 6th International Congress on Special Education and Psychology : Conference proceeding (Kyiv-Zaporizhia, October 1–2, 2020). Zaporizhia : Khortytsia National Academy Publishing, 2020. 310 pages.

ISBN 978-966-8157-88-2

Збірник тез містить матеріали, представлені на VI Міжнародному конгресі зі спеціальної педагогіки та психології «Особливі діти: освіта і соціалізація» (1-2 жовтня 2020 року). Напрями роботи конгресу: стратегії навчання дітей з особливими потребами в умовах реалізації концепції Нової української школи; освіта дітей з особливими потребами: міжнародний та вітчизняний досвід, інклюзивне навчання: реалії сьогодення, кадрове забезпечення системи освіти дітей з особливими потребами: підготовка, професійний саморозвиток, інноваційні технології психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами, комп'ютерні технології та дистанційне навчання дітей з особливими освітніми потребами, психолого-педагогічна допомога родинам дітей з особливими освітніми потребами. Збірник адресовано науково-педагогічним працівникам, викладачам, аспірантам, студентам, які цікавляться інноваційним розвитком системи освіти України, актуальними проблемами освіти і соціалізації дітей з особливими освітніми потребами.

УДК 376-056.26

ISBN 978-966-8157-88-2

© Комунальний заклад вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради, 2020

ЗМІСТ

ВІТАЛЬНІ ЛИСТИ.....	10
ПЕРЕДМОВА.....	32
Шевцов А. Г., Никоненко Н. В. ЕТИЧНИЙ ПРОФЕСІЙНИЙ КОДЕКС ВЧИТЕЛЯ СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ.....	34
РОЗДІЛ 1. СТРАТЕГІЇ НАВЧАННЯ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ В УМОВАХ РЕАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПЦІЇ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ.....	37
Баль Н. Н., Лемех Е. А., Феклістова С. Н., Філіпович І. В. ЗМІНА КОНЦЕПТУАЛЬНИХ ЗАСАД ДІЯЛЬНОСТІ ПСИХОЛОГО-МЕДИКО- ПЕДАГОГІЧНОЇ КОМІСІЇ ЯК ОСНОВА РЕОРГАНІЗАЦІЇ ЇЇ ДІЯЛЬНОСТІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ.....	37
Бокіжанова Г. К., Голомазова Е. А. СУЧАСНА ПАРАДИГМА ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ.....	39
Бондаренко А. Ю. ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ Й УПРАВЛІННЯ ІНКЛЮЗИВНИМ НАВЧАЛЬНИМ ЗАКЛАДОМ.....	41
Возчикова Н. В. АКТУАЛЬНІСТЬ ТА ПЕРЕДУМОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ «ШКОЛИ ВІДПОВІДАЛЬНОГО БАТЬКІВСТВА» В УМОВАХ ЦЕНТРУ РАННЬОЇ СОЦІАЛЬНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ.....	45
Доценко О. О. ПОСЛУГА РАННЬОГО ВТРУЧАННЯ В УКРАЇНІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ.....	48
Жанісбаєва Р. М., Бакарамова С. А. МЕТОДИЧНА СЛУЖБА ДОШКІЛЬНОГО ЗАКЛАДУ.....	50
Зінченко О. А. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ.....	53
Маврін В. В. ОСВІТНЬО-СОЦІАЛІЗАЦІЙНА ТРАЄКТОРІЯ ДИТИНИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ В ІНТЕРПРЕТАЦІЙНИХ ПАТЕРНАХ ПЕДАГОГІКИ ЖИТТЄТВОРЧОСТІ.....	56
Мосаєв Ю. В. ОБґРУНТУВАННЯ КОНЦЕПТУ «NATURAL THERAPY» ЯК ІННОВАЦІЙНОГО НАРАТИВУ СОЦІАЛЬНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ.....	59
Науменко О. А., Петух Д. В. СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ПРОФІЛАКТИКИ ДИСКАЛЬКУЛІЇ У ДІТЕЙ З ТЯЖКИМИ ПОРУШЕННЯМИ МОВИ.....	61
Нечипоренко В. В. КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ СОЦІАЛІЗАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ОСВІТНЬО- РЕАБІЛІТАЦІЙНИХ ЗАКЛАДІВ У СУЧАСНОМУ КОРЕКЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОМУ ДИСКУРСІ.....	63
Позднякова О. Л. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ СТАНОВЛЕННЯ ВИХОВНОЇ СИСТЕМИ ОСВІТНЬО- РЕАБІЛІТАЦІЙНОГО ЗАКЛАДУ.....	68
Рашкевич М. В. КОРЕКЦІЙНО-РОЗВИВАЛЬНА РОБОТА З ДІТЬМИ ІЗ ЗАТРИМКОЮ ПСИХІЧНОГО РОЗВИТКУ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ НА УРОКАХ ПРЕДМЕТА «ДИЗАЙН І ТЕХНОЛОГІЇ».....	72
Ревуцька О. В., Линдіна Є. Ю. КОМПЛЕКСНИЙ ПІДХІД В ПРОФІЛАКТИЦІ МОВЛЕННЄВИХ ТА МІОФУНКЦІОНАЛЬНИХ ПОРУШЕНЬ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ.....	74
Сидорашко Д. О. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ.....	76

Веремєєва Н. С. СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СТАРШОКЛАСНИКІВ З ДЦП, СХИЛЬНИХ ДО ІНТЕРНЕТ-ЗАЛЕЖНОСТІ.....	234
Воронська Н. О. СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ ТРЕНІНГ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПІДЛІТКІВ В ІНКЛЮЗИВНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ.....	236
Губарь О. Г. МОВЛЕННЄВА КОМПЕТЕНЦІЯ ПІДЛІТКІВ З ФОНЕТИЧНИМИ ПОРУШЕННЯМИ.....	238
Дерев'янка Н. П. ТЕРАПЕВТИЧНІ САДИ ДЛЯ ГАРДЕНОТЕРАПІЇ.....	240
Доновська С. В. СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНОЇ АДАПТАЦІЇ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ.....	241
Жадленко І. О. ОСОБЛИВОСТІ МИСЛЕННЯ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ ІЗ ЗАТРИМКОЮ ПСИХІЧНОГО РОЗВИТКУ.....	243
Жанісбаєва Р. М. ІННОВАЦІЙНІ ФОРМИ І МЕТОДИ РОБОТИ В ДОШКІЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ.....	245
Жила Н. О. ОСОБЛИВОСТІ КОРЕКЦІЇ ЗАГАЛЬНОГО І ПСИХІЧНОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ З РОЗЛАДАМИ АУТИЧНОГО СПЕКТРА.....	251
Завгородній М. П. АНАЛІЗ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ В ГАРДЕНОТЕРАПІЇ.....	253
Клопота Є. А. ПСИХОЛОГІЧНА ГОТОВНІСТЬ СУСПІЛЬСТВА ДО ІНТЕГРАЦІЇ ЛЮДЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ.....	255
Кобець О. В., Бредіхіна Ю. Л. КОЛІР ЯК ВАГОМА СКЛАДОВА У КОМПЛЕКСІ ЗАСОБІВ ГАРДЕНОТЕРАПІЇ.....	257
Козарик О. С. СОЦІАЛІЗАЦІЯ ДІТЕЙ З РУХОВИМИ ОБМЕЖЕННЯМИ В ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ ЗАКЛАДАХ.....	259
Кравченко В. П. ДО ПРОБЛЕМИ ОПАНУВАННЯ ПРИКМЕТНИКОВОЇ ЛЕКСИКИ УЧНЯМИ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ З МОВЛЕННЄВИМИ ПОРУШЕННЯМИ.....	262
Кудінова М. С. РОЗВИТОК СТРЕСОСТІЙКОСТІ УЧНІВ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ: ПРАКТИЧНИЙ АСПЕКТ.....	264
Околович О. С. ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СУПРОВОДУ ДІТЕЙ У ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ В ІНКЛЮЗИВНОМУ ПРОЦЕСІ.....	267
Руденко Н. М. РОЗВИТОК ЕМПАТІЇ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ІЗ ЗАГАЛЬНИМ НЕДОРОЗВИТКОМ МОВЛЕННЯ ІІІ-ГО РІВНЯ.....	269
Сафронова К. С. ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ.....	271
Турубарова А. В. ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ УЧНІВ З ПОРУШЕННЯМ ФУНКЦІЙ ОПОРНО-РУХОВОГО АПАРАТУ.....	272
Хорошков Л. М. СТАНОВЛЕННЯ ТА ВПРОВАДЖЕННЯ ГАРДЕНОТЕРАПІЇ У ЗАКЛАДИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я.....	275

Згідно з психолого-педагогічними дослідженнями українських вчених (О. Савченко, Н. Бібік, М. Вашуленко та ін.), комунікативна компетентність включає наступні компоненти [4, с. 414]:

- емоційний (емоційну чуйність, емпатія, чутливість до інших, здатність до співпереживання та співчуття);

- когнітивний (здатність передбачати поведінку іншої людини, ефективно вирішувати різні проблеми);

- поведінковий (здатність дитини до співпраці, спільної діяльності, ініціативність, адекватність зі спілкуванням).

Визначені компоненти комунікативної компетентності необхідно формувати у дітей дошкільного віку з особливими освітніми потребами, адже для них характерна сформованість стійкої потреби у комунікації та диференціації системи пізнавальних, особистісних та ділових мотивів. Формування комунікативних умінь, до яких входять мовленнєві, предметно-дійові, емоційно-мімічні засоби спілкування, сприяє їх активному застосовуванню на практиці в різних видах діяльності та життєвих ситуаціях [3, с. 117]. Достатнє оволодіння зазначеними засобами забезпечує реалізацію активного комунікативного процесу.

Отже, формування комунікативної компетентності дітей дошкільного віку з особливими освітніми потребами має бути системним процесом. Комунікативна компетентність надає можливість дітям з особливими освітніми потребами засвоювати досвід, проявляти власну індивідуальність, спонукати ділитися власним досвідом. Правильність та вміння системно і послідовно застосовувати на практиці засоби та компоненти комунікативної компетентності сприяє ефективній взаємодії в ровесниками та дорослими.

Список літературних джерел

1. Закон України «Про дошкільну освіту» (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, № 49, ст.259), 2020. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-14#Text>.

2. Квас О., Айзенбарт М. Організаційно-педагогічні умови формування соціально-комунікативної компетенції старших дошкільників засобами ігрової діяльності. *Молодь і ринок*. 2015. № 7 (126). С. 6–12.

3. Мартиненко І. В. Проблема комунікативного розвитку дітей з системними порушеннями мовлення в дошкільному віці. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Корекційна педагогіка та спеціальна психологія*. 2015. Вип. 27. С. 114–120.

4. Савченко О. В. Компетентність особистості на когнітивному рівні. *Проблеми сучасної психології*. 2014. Вип. 25. С. 413–427.

УДК 159.9:376-056.29

Турубарова Анастасія Володимирівна,

кандидат психологічних наук, доцент,

завідувач кафедри спеціальної педагогіки та спеціальної психології,

комунальний заклад вищої освіти

«Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія»

Запорізької обласної ради,

м. Запоріжжя, Україна

ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ УЧНІВ З ПОРУШЕННЯМ ФУНКЦІЙ ОПОРНО-РУХОВОГО АПАРАТУ

Для більшості дітей з порушенням функцій опорно-рухового апарату першим вагомим досвідом входження в соціальну групу є вступ до школи. Від успішності становлення особистості в шкільній групі залежать її можливості інтеграції в суспільство в майбутньому. У зв'язку з цим зростає актуальність організації цілеспрямованого психолого-педагогічного супроводу дітей з моменту їхнього вступу до школи, у рамках якого психологами і ортопедагогами здійснюється робота щодо соціально-психологічної адаптації та всебічного розкриття їх інтелектуального й особистісного потенціалу на всіх етапах розвитку особистості.

Питанням інклюзивного навчання дітей з порушенням функцій опорно-рухового апарату займаються такі українські вчені, як Т. Ілляшенко, А. Обухівська, О. Романенко, Л. Ханзерук, О. Чеботарьова, О. Чопік, А. Шевцов та інші. Але незважаючи на значну кількість наукових дослідження щодо цієї проблеми, залишаються невирішеними деякі питання щодо психологічних аспектів організації освітнього процесу цієї категорії учнів.

На думку Л. Чопик, інклюзивне освітнє середовище повинно мати три компоненти:

1. Комунікативно-організаційний компонент – особистісна і професійна готовність педагогів до роботи в інклюзивному класі, сприятливий психологічний клімат у колективі, управління командною діяльністю фахівців.

2. Змістовно-методичний компонент – адаптований індивідуальний маршрут розвитку дитини (ІПР, ІНП), варіативність і гнучкість освітніх методик, форм і засобів.

3. Предметно-просторовий компонент – організована в просторі сукупність матеріальних речей і обладнання, які оточують суб'єктів освітнього процесу [2, с. 33].

Важливе місце в психолого-педагогічному супроводі займає психічне здоров'я учнів з порушенням функцій опорно-рухового апарату, індивідуалізація їх освітніх маршрутів, створення психологічно безпечного та комфортного освітнього середовища.

Розкриємо деякі психологічні особливості розвитку дитини при церебральному паралічі, які має враховувати педагог закладу загальної середньої освіти з інклюзивною формою навчання.

Діти цієї категорії за станом інтелекту є досить різномірною групою: одні мають інтелект у нормі або наблизений до норми, в інших спостерігається затримка психічного розвитку, а в деяких має місце олігофренія. Не існує прямого зв'язку між формою ДЦП та ступенем інтелектуального порушення, тобто при важкій формі ДЦП може бути відносно збережений інтелект і навпаки. Основним порушенням пізнавальної діяльності у дітей є затримка психічного розвитку.

Особливостями структури інтелектуального порушення при церебральному паралічі є по-перше, нерівномірно знижений запас відомостей та уявлень про оточуючий світ. Це обумовлене обмеженням у пересуванні та контактів з оточенням, ускладненням пізнання оточуючого світу в процесі предметної діяльності через порушення рухових та сенсорних функцій. По-друге, нерівномірний та дисгармонійний характер інтелектуальної недостатності, який проявляється в тому, що одні інтелектуальні функції порушені, інші затримуються в розвитку, а деякі збережені. По-третє, вираженість психоорганічних проявів, що виражається в уповільненні та виснаженні психічних процесів, в складності переключення уваги на інші види діяльності, недостатності концентрації уваги, швидкій втомлюваності при виконанні різних інтелектуальних завдань.

При правильній організації навчання дитини важливе значення має знання та урахування особливостей емоційно-вольової сфери дитини. Для дітей із церебральним паралічем характерні розлади емоційно-вольової сфери. Це може проявлятися у вигляді підвищеної емоційної збудливості, дратівливості, руховому розгальмуванні (загальмованості), сором'язливості, боязкості, схильності до коливань настрою: почавши плакати або сміятися, дитина не може зупинитися.

У новій для дитини обстановці та при стомленні характерна підвищена емоційна збудливість, що нерідко поєднується із плаксивістю, дратівливістю, примхливістю, реакцією протесту. У дітей з церебральним паралічем достатній інтелектуальний розвиток часто супроводжується відсутністю впевненості в собі, самостійності, з підвищеною сугестивністю. Усе це свідчить про своєрідний дисгармонійний психічний розвиток дитини.

Навчально-виховний процес в інклюзивних класах доцільно будувати на принципах індивідуалізації та диференціації з урахуванням індивідуальних психофізичних можливостей учня з метою добору адекватних прийомів, методів, засобів навчання для цієї категорії дітей, темпу навчальної діяльності, що сприятиме засвоєнню навчального матеріалу та особистісному розвитку учнів [1].

О. Чопік зазначає, що труднощі, які проявляються в учня під час засвоєння навчального матеріалу, залежать від форми ДЦП. У дітей зі спастичною диплегією спостерігається недостатній розвиток словесно-логічного мислення, що обумовлює труднощі під час виконання

відповідних завдань. Для школярів також характерним є значне порушення оптико-просторового сприймання, яке негативно позначається на виконанні завдань на просторове орієнтування, копіювання форми предмета, зображення асиметричних фігур, засвоєння схеми тіла та напрямку. У школярів з правостороннім геміпарезом часто зустрічаються порушення писемного мовлення. Читання дітей утруднене та сповільнене, письмо характеризується елементами дзеркальності тощо. В учнів з гіперкінетичної формою ДЦП значно порушеними є слухове, оптико-просторове сприймання та мовлення. Діти мають труднощі під час виконання завдань, які потребують мовленнєвого оформлення, проте, задовільно виконують візуальні інструкції [4].

Л. Прядко та О. Фурман пропонують наступні корекційні прийоми при навчанні дітей, які мають дитячий церебральний параліч. Діти з ДЦП мають своєрідності розвитку, на які слід звертати особливу увагу:

- під час фізкультхвилинки проводити рекомендовані лікарями вправи на активне розслаблення, вироблення плавності переключення з одного положення в інше;
- передбачати варіативність письмових робіт: не лише самостійне письмо, а й роздаткові картки з друкованою основою, не лише ручка, а й магнітна дошка, комп'ютер;
- давати більше часу на виконання письмових завдань або міняти частину з них на усні;
- розвивати дрібну моторику рук (масаж пальців обох рук; пальчикова гімнастика; корекція дрібних рухів під час роботи з природним матеріалом (каштанам, горіхам, тощо); розвиток сили м'язів рук (з використанням еспандера, силоміра, розривання паперу, розминання пластиліну, глини);
- при читанні використовувати спеціальні закладки з прорізами для фіксування слова, словосполучення чи речення;
- спеціально вказати (ручкою, олівцем) рядок і місце, де потрібно починати писати, малювати;
- позначати відстань між рядками чи частинами завдання;
- при виконанні арифметичних дій у стовпчик можна фарбувати клітинки олівцем, наприклад, сотні – зеленим, десятки – синім, одиниці – червоним;
- використовувати перфокарти;
- під час оцінювання усної відповіді і читання не знижувати оцінку, особливо на початкових етапах навчання, за недостатню інтонаційну виразність, сповільнений темп і відсутність плавності, скандування;
- при оцінюванні письмових робіт не слід знижувати оцінку за наступне:
 - неправильне написання рядків (зубчастість, вигнутість, похиле розташування букв, недотримання і пропуск рядка, недотримання полів);
 - випадання елементів букв або їх незакінченість, зайві доповнення, їх неоднаковий нахил;
 - порушення розмірів букв і співвідношення їх за висотою і шириною, змішування подібних за накресленням букв;
 - переривчастість письма або повторення окремих його елементів за рахунок довільних рухів [3, с. 38–39].

Отже, вищезазначені рекомендації з навчання дітей з церебральним паралічем побудовані з урахуванням труднощів, обумовлених захворюванням. Використання цих порад на практиці допоможе покращити роботу вчителів закладів загальної середньої освіти із зазначеною категорією учнів.

Список літературних джерел

1. Дитина з порушеннями опорно-рухового апарату в загальноосвітньому просторі. Методичні рекомендації фахівцям з організації та впровадження інклюзивної форми навчання дітей з порушеннями функцій опорно-рухового апарату: навчально-методичний посібник / А. Г. Шевцов, О. В. Романенко, Л. О. Ханзерук, О. В. Чеботарьова. Київ, 2014. 200 с.
2. Організація інклюзивного навчання дітей з особливими освітніми потребами в умовах нової української школи: навчально-методичний посібник / укл. Л. І. Чопик. Вінниця, 2019. 39 с.

3. Прядко Л. О., Фурман О. О. Методичні рекомендації вчителям загальноосвітніх навчальних закладів щодо організації роботи з дітьми з особливими освітніми потребами. Суми, 2013. 64 с.

4. Чопік О. В. Психолого-педагогічний супровід дітей з ДЦП в інклюзивному закладі. *Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки)* : збірник наукових праць. 2017. Вип. 9. С. 254–262.

УДК 159.98:615.851:635:614.21

Хорошков Леонід Михайлович,
викладач кафедри садово–паркового господарства,
комунальний заклад вищої освіти
«Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія»
Запорізької обласної ради,
м. Запоріжжя, Україна

СТАНОВЛЕННЯ ТА ВПРОВАДЖЕННЯ ГАРДЕНОТЕРАПІЇ У ЗАКЛАДИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Цілющі сади існували здавна, проте громада лише нещодавно почала інтегрувати їх у свої заклади з охорони здоров'я та розглядати їх як один із методів терапії.

З розвитком культурних тенденцій та використанням «зеленої» практики все більше людей починають усвідомлювати корисні та загальнозміцнюючі наслідки садівництва та природного середовища для здоров'я. Гарденотерапія привертає увагу як форма реабілітації в галузі медицини, особливо в галузі трудової терапії. У Сполучених Штатах багато лікарень, будинків престарілих та закладів психічного здоров'я почали включати до своїх територій сади, які використовуються їх пацієнтами та робітниками.

Багато дітей, у свою чергу, отримують користь від гарденотерапії шляхом отримання навичок із садівництва. Гарденотерапія – це особливий напрямок психосоціальної, трудової та педагогічної реабілітації за допомогою залучення людини до роботи з рослинами. У ній поєднуються позитивний вплив роботи на свіжому повітрі і благотворний вплив краси природи на психіку людини. Саме цей момент важливий в реабілітації дітей з особливими освітніми потребами. Гарденотерапія також включає у себе будівництво пандусів та доріжок, доступних для маломобільних категорій громадян, використання піднятих грядок, контейнерів для озеленення, пристосування садових інструментів для людей з обмеженими можливостями; створення сенсорних стимулюючих середовищ з рослинами, відібраними за ароматом, текстурою та кольором, та використання доступних теплиць, у яких можна з насолодою займатися садівництвом протягом усього року.

Досвід поступово нарощується, і він вказує на позитивний результат використання гарденотерапії людьми, які борються з різними захворюваннями, включаючи депресію, стрес та тривогу. Кількісне дослідження з 30 людьми показали, що у більше половини з них покращився настрій, якість сну, поліпшилась концентрація уваги після догляду або спогляданням за садом у їхньому закладі [4]. В іншому дослідженні взяли участь 40 людей, результати якого вказали, на те, що догляд за садом протягом шести місяців мав значний вплив на учасників: зменшення депресії у 60% учасників через чотири місяці, тоді як учасники дослідження які не проходили терапію, повідомили що не мають ніяких змін в настрої [1].

Також була розроблена програма з гарденотерапії, яка була розрахована на тиждень і включала в себе як активну, так і пасивну садівницьку діяльність. Активна частина програми мала на увазі посів, обробку ґрунту, розбиття грядок; а у пасивну частину входило споглядання за птахами і метеликами, сидіння на лавках, прогулянки і збирання квіткових букетів. Результати показали що ступінь тяжкості депресії значно зменшився під час терапії та залишався низьким й надалі [3].

Було встановлено, що гарденотерапія є корисною для пацієнтів, які мають цереброваскулярні захворювання. У дослідженні, в якому взяли участь п'ять пацієнтів із цереброваскулярними захворюваннями, проводились спостереження активних змін головного

Збірник тез доповідей

**VI МІЖНАРОДНОГО КОНГРЕСУ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ
ТА ПСИХОЛОГІЇ
«ОСОБЛИВІ ДІТИ: ОСВІТА І СОЦІАЛІЗАЦІЯ»**

Conference proceeding

**OF THE 6TH INTERNATIONAL CONGRESS ON SPECIAL EDUCATION
AND PSYCHOLOGY
"SPECIAL CHILDREN: EDUCATION AND SOCIALIZATION"**

Головні редактори:

Засенко В'ячеслав Васильович
Нечипоренко Валентина Василівна

Літературні редактори – Н. Руколянська, Т. Євченко

Матеріали тез подані мовою оригіналу.

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за підбір,
точність наведених фактів, цитат, економіко-статистичних даних,
власних імен та інших відомостей

Комп'ютерне верстання – П. В. Демченко
Дизайн обкладинки – Т. В. Геворкян-Тарасова

Підписано до друку 07.10.2020
Формат 60x84/8. Папір офсетний.
Гарнітура Times New Roman. Друк Riso.
Ум. друк. арк. 36,04.
Наклад 100 пр. Зам. №93

Видавництво комунального закладу вищої освіти
«Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія»
Запорізької обласної ради
Україна, 69017, м. Запоріжжя, вул. Наукового містечка, 59.
Свідоцтво: ДК № 7031 від 27.12.2019 р.
тел./факс: (061)283-20-01, (061)283-20-05.
E-mail: p26052017@gmail.com
E-mail: info@khnnra.zp.ua
Сайт: khnnra.edu.ua